

Obsah

Předmluva 6 Jak zvířata pozorovat a fotografovat 8

Savci 10

Savci jsou jednou z nejdůležitějších skupin obratlovců. Od myši po medvěda, od vorvaně po bobra, tato zvířata obývají prakticky veškerý životní prostor na Zemi. Někteří savci vystupují do nejvyšších poloh hor, např. kamzíci, ale jiné najdeme v našich lesích, parcích i zahradách, např. prase divoké, veverka nebo ježka. Některé skupiny ovládl i vzdušný prostor, např. netopýři, kteří jsou spolu s kaloni jedinými aktivně létajícími savci na Zemi. Pro člověka představují savci nejdůležitější složku přírody.

Ptáci 26

Pestrý pérový šat ptáků patří k mistrovským dílům vývoje. Díky lehkému, dobře chránícímu peří a přeměně předních končetin v křídla osídlili ptáci nespočetná stanoviště na Zemi. Velikost druhů úžasně kolísá od droboučkého králíčka až po mohutného orla skalního. Vedle skromně zbarvených druhů, jako je kos nebo modřinka, žijí i u nás žlvy a vlhy, svým vzhledem v ničem nezaostávající za svými tropickými příbuznými. Ptáci se zdržují ve skrytu houštin jako slavík, ale i volně pobíhají na březích řek a moří, např. kulík či ústříčník.

Plazi a obojživelníci 68

Obojživelníci jsou živým svědectvím úžasného evolučního skoku. Jejich předkové byli první obratlovci, kteří opustili vodu a začali žít na souši. Naši obojživelníci, skokani, ropuchy, mloci i čolci, využívají obojí prostředí. Vylízejí se ve vodě, ale dospělí mnohdy žijí na suchu. Plazi se již dovedou bez vody obejít, jejich vajíčka mají pevnou skořápku. Naše plazy, ještěrku zelenou nebo zmiji, zastihneme i na suchých místech, ale užovka obojková a želva bahenní rády loví ve vodě. Vajíčka však všechny druhy kladou na souši, neboť mají nepropustné obaly.

Ryby 78

Ryby patří k nejstarším obratlovcům, v jejichž vývoji hrály důležitou roli, protože život vznikl ve vodě. Ryby dýchají žábrami, ale některé již dovedou využívat i vzdušný kyslík. Ve vodě se krmí, odpočívají a přirozeně se i rozmnožují. Mořské i sladkovodní ryby jsou pro nás cenný zdroj potravy. Na trzích se setkáváme s platýsi, treskami i žraloky. V řekách a jezerech žijí pstruzi, štiky i sumci, dravé ryby, které jsou předmětem sportovního rybolovu. Některé mořské ryby, třeba lososi, táhnou do řek, aby se zde třely, a naopak úhoři táhnou z řek do moří.

Hmyz 90

Hmyz nedorůstá velikých rozměrů, ale je nesmírně početný. Je to na druhy i jedince nejbohatší živočišná skupina na světě. Zatím je popsáno více než milion druhů hmyzu, nepočítaných zástupců obrovské třídy členovců, ale určité nejméně stejné množství druhů zatím neznáme. Hmyz je schopen přežít v každém prostředí a vytváří úžasné bohatství tvarů: od nenápadné mouchy obecné, přes nádherné motýly, až k velmi významným společenským druhům hmyzu, jako jsou včely, čmeláci a mravenci.

Jiní členovci 154

Členovci se vyznačují úžasnou odolností díky svému pevnému tělesnému pokryvu, jednoduché stavbě a nepatrným nárokům. Představují tak výchozí model vývoje bezobratlých. Některé druhy členovců žijí skrytě v půdě nebo ve spadném listí, což jsou např. stonožky nebo svinule, humři, krabi nebo svijonožci, žijí v moři a při pobřeží. Mnohé druhy najdeme i v lidských obydlích, např. ve sklepích koryše svinky či ve spíži drobné roztoče. Mezi členovce patří i obávaní štíři a obrovská skupina pavouků, ale i druhy málo známé, např. mořské nohatky.

Měkkýši 170

Také tento živočišný kmen zaujímá v přírodě neobyčejně významné místo. Patří ostatně k nejpočetnějším skupinám v říši živočichů. Nejpůvodnější jsou ovšem záhadní mořští hlavonožci, kteří vynikají zvláštním vzhledem, vlastnostmi i inteligencí, a jsou opředeni bájemi. Avšak i hlemýždi, slímáci, plovatky, škeble a perlorodky jsou v naší přírodě bohatě zastoupeni a jejich rozmanitá ulity a lastury jsou znamenitou pomůckou při určování a zajímavým sbírkovým materiálem.

Ostatní bezobratlí 186

V této kapitole vám představujeme zástupce obrovských skupin, s nimiž se běžně neseťkáte. Jsou to druhy skrytě žijící v půdě, ve sladké vodě nebo i v moři. Kmen ostnokožců je dokonce vázán výhradně na mořské prostředí, ale přesto stojí za zmínku, protože patří k nejběžnějším suvenýrům, které si lidé přivážejí z dovolené u moře. Ostatně i s představiteli korálů, medúz, mořských hub a mnohoštětinatých červů se můžete setkat na pobřežích moří vzdálených ne příliš daleko od našich hranic.

Slovník 196
Rejstřík 197

DM. 09/IV 1420

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1001828411

PREZENČNÍ FOND

54 D 156235

1852481 464(02)